

Koronautvalget
koronautvalget@jd.dep.no

Saksbehandler: BD
Dato: 4. november 2022

Innspill til koronautvalget

Siden pandemiens start ble konserter regulert som arrangement etter covid-19-forskriften, mens musikkøvelser i hovedsak ble regulert som anbefalinger. Som følge av dette ble det utarbeidet en smittevernveileder for musikkøvelser i april 2020, som helsemyndighetene gav innspill på. Denne ble ajourholdt av Norsk musikkråds smitteverngruppe, i tillegg til at det ble gitt innspill til myndighetene om utforming av smitteverntiltak og kompensasjonsordninger.

Treninger og øvelser har ikke vært regulert gjennom forskrift på samme vis som arrangementer, men har vært gjenstand for anbefalinger, med unntak av en periode hvor øvelser også var omtalt som forsterket smitteverntiltak i enkelte kommuner.

Det frivillige musikklivet var i likhet som resten av samfunnet nasjonalt nedstengt i perioder. Som en indikasjon på omfanget av redusert aktivitet, ble det beregnet et bortfall på over 12.000 undervisningstimer pr uke i det frivillige musikklivet alene.

Forholdsmessighet mellom smitteverntiltak og tiltaksbyrde

Sett i retrospekt er vi usikre på om tiltaksbyrden for musikkøvelser har stått i forhold til gevinsten. Tiltakene har kommet tidlig gjennom hele pandemien, samtidig som de har blitt lettet sent.

Selv om smitteverntiltakene for musikkøvelser primært har vært i form av anbefalinger, er vår oppfatning at det i denne sammenhengen skal mye til å fravike en anbefaling. Hvordan anbefalinger blir formulert og formidlet har vesentlig betydning for hvordan de oppfattes. Formuleringen kan ha vel så stor konsekvens som anbefalingen i seg selv, og kan gi andre og mer restriktive effekter enn helsemyndighetens egentlige intensjon.

Utfordringen ved å benytte anbefalinger som regulering er at det i prinsippet blir opp til det enkelte ensemble (og den enkelte person) å avgjøre deltakelse på en musikkøvelse. Bruk av anbefalinger fremfor påbud/regler gir tillitsvalgte et ansvar for å vurdere tiltak i eget ensemble. Vår erfaring er at mange lag anla en mer restriktiv linje enn hva de nok strengt talt trengte, som kan tyde på at anbefalingene gav for mye rom for tolkning. Dette fant vi også igjen i det som tidvis var sprikende fortolkning fra kommuner, skoleeiere og andre som forvalter bygg som benyttes til øvelser.

En bør ikke overdrive betydningen av risikoen ved sang og blåseinstrumenter uten å samtidig ta i betraktning hvordan aktivitetene gjennomføres. Det er naturlig å skille mellom stillesittende og fysisk aktivitet. Vi stiller spørsmål ved at eksempelvis kontaktdrett og musikkøvelser skal sidestilles når det kommer til anbefalinger i smittevernsøyemed.

Musikkøvelser er kontrollert, organisert aktivitet som i stor grad kan etterstrebe faste, tilviste plasser. Aktiviteten er i seg selv lett kontrollerbar, også innendørs. Deltakerne sitter på tilviste plasser gjennom øvelsen. Det er etablert gode rutiner og vi har hatt et godt fungerende smittevernarbeid. Det er mulig å opprettholde en formasjon med grad av kontroll som bør kunne tilsi en noe lavere risikoprofil enn ved aktiviteter der deltakerne beveger seg rundt i rommet. Vi oppfatter at myndighetene i liten grad fanget opp denne ulikheten i aktivitetsformer for de ulike delene av frivillige sektor.

Fremtidig krisehåndtering

Innøvd musikk er ferskvare, og terskelen for deltakelse har blitt større for hver periode uten øvelser. Det kan i seg selv skape en ødeleggende spiral, fordi deltakelse i musikk handler om å delta i et fellesskap der man skaper og opplever noe sammen.

Fraværet av fysiske øvelser gjør aktiviteten vår umulig å opprettholde på en meningsfylt måte over tid. Digitale øvelser er ikke et reelt alternativ på grunn av lydforsinkelse. Ved samspill og musikkøvelser er det ingen andre reelle alternativer enn å møtes fysisk. I tillegg kan ikke avstanden mellom utøverne være for stor.

Det er derfor rimelig at det tas hensyn til hvilke forutsetninger det er for digitale alternativer, alternative møteplasser eller om avstandsregler muliggjør aktivitet. Hvilke aktiviteter som skal gis hvilke føringer kan også differensieres ut fra aktivitetsform. Økt avstand vil vanskeliggjøre samspill og vil for mange oppfattes tilnærmet som et aktivitetsforbud. Avhengig av hvor en står i pandemien kan den viktige psykososiale funksjonen av sang og musikk oppveie for gjenværende risikoen.

Bruken av gruppeinndeling eller kohorter er heller ikke gunstig, verken funksjonelt eller for utøveres og tillitsvalgtes motivasjon. Det er ikke mulig å gjennomføre gode samspillsøvelser med flere grupper bestående av 20 utøvere i hver, all den tid det skal være to meter mellom hver gruppe. Antallet som kan delta kan heller sees i lys av anbefalingene av tilstrekkelig smittevern, øvingslokalets utforming og egnethet, spesielt hensynet til ventilasjon.

Vårt ønske er at det ved behov for å innføre antallsbegrensning i fremtiden tas utgangspunkt i lokalets egnethet, spesifikt ventilasjon/friskluftsmengde, som fører til antallet som kan delta. Det vil først og fremst baseres på disponibelt romareal og at ventilasjonen tilfredsstiller teknisk forskrift, utover allerede etablerte smitteverntiltak.

For det frivillige musikklivet er det av stor betydning om anbefalingene for fritidsaktiviteter kan harmoniseres med det som oppfattes å være grunnlaget for tiltaksnivået ellers i samfunnet, og at barrierene som etableres har konstaterte sammenhenger med en relevant, redusert smitterisiko.

Musikkorganisasjonene har etterlyst at helsemyndighetene erkjenner de vesentlige positive effektene som deltakelse i kulturaktiviteter har for helse, levekår og velvære. Covid-19 innebærer en helserisiko, men fravær av å kunne utøve og opplevekultur innebærer også en helserisiko, da man går glipp av helsegevinstene som er knyttet til dette.

Det finnes en rekke dokumenterte sammenhenger mellom musikk og helse. Depresjon og angst er de mest vanlige psykiske lidelsene i befolkningen, og musikk har positive effekter på depressive symptomer og angst. Å delta i musikklivet har også en positiv effekt på håndtering og forebygging av stress, som i perioder av pandemien har rammet dobbelt så mange som før. Ved kronisk sykdom kan musikk gi effekter som har stor verdi, i form av økt livskvalitet og deltakelse i arbeidslivet, og generelt funksjonsnivå.

Vennlig hilsen

Bjarne Dæhli
generalsekretær